

İBADETİ VE AHLAKIYLA MA'MUR BİR GENÇLİK

Bugün dünyada ülkelerin görünen yanında görünmeyen gündemleri vardır. Görünmeyenler olarak nitelendirdiklerimiz ise kalıcı gündemlerdir. Bunlardan birisi ise nüfus oranlarıdır. Ülkelerin her türlü faaliyetlerinin temel dinamiği olan birey sayısı özellikle genç nüfus oranları fevkalade önemlidir. Toplumlar, birbirlerine karşı üstünlük ifadeleri kullanırken, özellikle dile getirdikleri materyallerin başında ne kadar genç nüfusa sahip oldukları önem arz etmektedir. Gelişmiş olarak ifade edilen ülkelerde genç nüfus oranları azalırken, gelişmekte olan ülkelerde ise artmaktadır. Elinizde ne kadar genç nüfus var ise, gücünüzün ve söz hakkına sahip oluşunuzun o derece kuvvetli olma ihtimali vardır. Dolayısıyla yaşlanmış nüfusa sahip gelişmiş ülkeler, genç nüfusu fazla olan ülkelere karşı bir süre sonra üstünlüğü kaybedeceklerinin farkında, bunu engellemek için çeşitli planların peşindedirler. Gelişmiş ülkelerin amaçları, gelişmekte olan yani içinde büyük oranda İslam ülkelerinin de bulunduğu devletlerin genç nüfusunu İslâm'dan uzaklaştırma, kültürlerine yabancılaştırma ve kendi hegemonyaları altına sokmayı hedeflemektedirler. İslâm ülkelerinin elindeki bu potansiyelin etkin bir şekilde kullanılabilmesi ve üzerlerinde oynanan oyunların bertaraf edilmesi gerekmektedir. Bu noktaya ulaşmak, gençlerimizi iyi bir İslâmî eğitimden geçirmekle mümkün olabilecektir.

Müslümanlar açısından gençliğin eğitimi hususunda açmazlar söz konusudur. Eğer bir Müslüman genç, namaz kılıyor, oruç tutuyor ve önemli gün ve gecelerde camilerde görünüyorsa, İslâmî açıdan görevini yerine getirmiş bir kişi olarak gösterilmektedir. Sadece şekille ilgilenen, insani ve ahlaki yönünü dikkate almayan bir yaklaşım ne kadar sağlıklıdır. Bunun üzerinde düşünülmesi ve fikir teatisinde bulunulmalıdır. Çünkü kendimize göre oluşturduğumuz söz konusu gerekçeler yeterince ikna edici görünmektedir. Mesela, haramın birçok çeşidinin seller gibi aktığı, insanların birbirine güveninin kalmadığı, yapılan bir araştırmaya göre beş vakit namaz kılanların bile oranının % 30'lara düştüğü bir ortamda, elimizdeki en azından namaz kılan ve oruç tutan gençlerin durumunun iyi olduğunu düşünmekteyiz. Çağımızın getirdiği beklentiler ve gerçekler Müslümanlar olarak bizlerin de beklenti seviyelerinde, ideal ölçülerinde değişimlere yol açtığı muhakkaktır. Bu durumun Kur'an ve Sünnet merkezli, Hz. Peygamber'in bıraktığı miras çerçevesinde yeniden ele alınması gerekmektedir.

Gençliğin eğitime başlarken öncelikle meseleyi ilkesel olarak ele almak gerekir. Müslümanlar olarak bizlerin eğitim açısından örnek uygulama olarak ilk bakmamız gereken yer Hz. Peygamber'in hayatıdır. *Genç sahabiler Hz. Aişe'ye Allah Rasûlü'nün ahlakından sorduklarında, Kur'an'dı* (Müslim, Müsafirûn 139) cevabını almaları oldukça önemlidir. Bir Müslüman için bu cevap, ahlakın kaynağının ne olduğunun tespitidir. Hz. Peygamber, Kur'an merkezli ahlakını hayata geçirirken çocuklara ve gençlere dini kaynak alan ahlâkı zaman ve zemine göre, muhataplarının anlayacağı seviyede iletmiştir. Allah Rasûlü, çocuklara yaklaşırken direkt olarak ibadet etme yönüyle değil de, ahlâkı oluşturma, onun içine dinin nüvelerini yerleştirme şeklinde bir metot izlemiştir. Mesela, yemek yerken, "*Bismillah de, önünden, sağ elinle ye ve sonunda elhamdülillâh de*" (Buhârî, Et'ime, 2, 3; Müslim, Eşribe, 108) şeklinde zikrettiği uygulama oldukça önemlidir.

Besmele çekerek yemeğe başlamakla dini bir değeri öğretmiş, sağ elle ve önünden yemekle yemek adabını belirtmiş, sonunda da elhamdülillah diyerek yemeği dini bir ifadeyle bitirmiştir. Dikkat edilirse, sana dini öğretiyorum, bunu yaparsan Müslüman, değilse inanmayan bir kişi gibi olursun yaklaşımı göstermemiştir. Dinin kontrolünde, ahlaki ve insani yönü geliştirici bir eğitim vermiştir. Diğer bir örnek ise, başkasının hurma ağacını taşıyan, dökülen hurmalarını yiyen bir çocuğa karşı Allah Rasûlü'nün yaklaşımında söz konusudur. “*Râfi b. Amr isimli bu çocuk, hurma ağaçlarını taşıdığı için bahçe sahibi tarafından Allah Rasûlü'ne götürülür. Rasûlüllâh (s.a.s.) ise ona altına dökülenleri yemesini, ağacı taşlamamasını söyler ve arkasından ona hayır duada bulunur* (İbn Mâce, Ticâret, 67).” Allah Rasûlü, çocuğa kızmadan, bahçe sahibinin hakkını korumasını, ağaca taş atarak ona zarar vermemesi gerektiğini ve alta düşen meyvelerden yiyebileceğini söylemesi, çocuklara öncelikle ahlaki, insani yönü öğretmeyi önceliğini göstermektedir.

Çocukluk evresinde alınan eğitim, gençlik yıllarındaki durumu da şekillendirmektedir. Çünkü gençlik yılları, dinin emirlerinin birebir muhatap olunduğu anlardır. İlk Müslüman olanlara bakıldığında büyük oranda gençlik dönemindeki sahabilerden oluştuğu tespit edilmektedir. Mesela, Hz. Ali 10, Abdullah b. Ömer 13, Zeyd b. Hârise 15, Abdullah b. Mes'ûd ve Zübeyr b. el-Avvâm 16, Talha b. Ubeydullah, Abdurrahman b. Avf, Erkâm b. Ebû'l-Erkâm ve Sa'd b. Ebû Vakkâs 17, Mus'ab b. Umeyr 18-20, Câfer b. Ebû Tâlib 22, Osman b. Affân, Ebû Ubeyde ve Hz. Ömer 25-31 yaşlarında idiler. Dolayısıyla Hz. Peygamber, söz konusu sahabilere İslâm'ın bütün emir ve nehiyeleri uygulamalarını tavsiye etmiştir. Çocukluk, mümeyyiz dönem olmadığı için, Allah Rasûlü daha çok ahlaki konuları önceliği görülmektedir. Ahlak kavramı, geniş bir anlamı içine almaktadır. Birey onu ne ile doldurursa o yönde şekil alacaktır. Hz. Peygamber de çocuklara verdiği eğitimde mutlaka İslâm'ın emrettiği ahlaki prensipleri dikkate almıştır. Yukarıda zikredilen örnekler bunun en önemli göstergesidir.

İslâm dünyasında bugün uygulanan eğitimi iki yönlü okumakta fayda vardır. Müslümanlar, çocuklarına dini eğitim vermeyi arzu etmektedir. Ancak verilen eğitim sadece dini, genellikle 32 farz olarak nitelendirilen hususlardan meydana gelmektedir. Gençliğin dini yönü bir nebze olsa da doldurulurken, ahlaki açıdan ise alanı, başka ideolojilere, televizyona, gazeteye, internete, örf-adetlere, töreye, teamüllere, mahalle telkinlerine ve arkadaş çevresinin şekillendirmelerine bırakılmaktadır. Ahlaki olarak şekillenmeyen bir gencin boşluğunu başkaları doldurduğu zaman ortaya çıkan Müslümanlık yarım olmaktadır. İbadetlerini yapan ancak ahlaki yönlerini başka yerlerden alan genç bir Müslüman, yeri geldiğinde başkalarının haklarını gasp edebilmekte, komşusuna rahatsızlık verebilmekte, büyüklerine kötü davranabilmekte, sevgi-saygı fiillerini gayr-ı dini yaklaşımlarla dumura uğratabilmekte, trafikte sadece kendisi varmış gibi hareket edebilmekte, yeri geldiğinde ahlakını dolduran fiillerden olan bir davranışla insanları katledebilmektedir. Bu gençlerin, İslâm'ın emrettiklerine muhalif bir uygulamaya nasıl düştüğü araştırıldığında, ahlaki yönünü oluşturan saiklerin tesirinin o kişi üzerinde etkili olduğu sonucuna varmak mümkündür.

Eğitim, tek yönlü olmaktan ziyade çok yönlü hareket etmeyi salık verir. Bir Müslüman, çocuğuna dini eğitim verirken sadece ibadetler boyutunu esas almamalı, onun yanında bir bütünleyici olarak ahlaki uygulamaları da gereklilik olarak görmelidir. Bugün, İslâm lkelerinde insanın değeri yoksa, bireyler birbirlerini kolay bir Şekilde boğazlayabiliyorlarsa, her iki taraf da mezkr fiili din için yaptığını söylüyorsa, orada bizim ahlaki yönde ne kadar geri kaldığımızın hatta ihmal ettiğimizizin numuneleri vardır.

Gençler, bir milletin omurgası niteliğindedir. Toplumunu inŐa edecek ana unsurlardır. Geleceğin toplumunun sağlıklı bir Şekilde inŐası ancak hem dini hem de ahlaki yönü tam olan bir gençlikle oluŐturulabilir. Değilse İslâm dünyasında 1,6 milyar Müslüman varken, neden her türlü problemin kendi aramızda yaŐandığını açıklayamaz, meseleleri çözüp geleceğe emin adımlarla yürüyemez, bir mmet olma Őuuruna vasıl olamayız. Bu tür problemlerden kurtulmak için, Hz. Peygamber'in çocuklara ve gençlere uyguladığı eğitim sistemini, dolayısıyla İslâm ahlakını dikkate almak durumundayız. O, ocuk yaŐtakilere daha çok ahlaki eğitim verirken bluğ ağındakilere ise hem dini hem de ahlaki yönlü tavsiyelerde bulunmuŐtur. Allah Rasûlü'nün ocuklara, Allah'ın birliği, Peygamberin hayatı, İslâm'ın Őartları gibi pratik bilgileri oğretirken, insani olmayı da öncelediği tespit edilmektedir. Hem din hem de ahlak birbirlerini tamamlayan oğelerdir. Biri diğerine tercih edilemez. İslâm ahlakı da, hem dini hem de insani boyutuyla bireyleri ŐekillendirmiŐtir. Allah Rasûlü, bunu en güzel Şekilde uygulamıŐtır. Müslümanlar olarak bizler, çocuklarımıza Rabbimizin gönderdiği kitabını ve “*En güzel rnek*” (Ahzb, 33/21) olarak nitelendirdiği Rasûlü Ekrem'i iyi okumak, anlamak ve bugünün dünyasının dikkatine uygulama olarak iyi yansıtılmak durumundayız.